

1. Beshinchi sinf o'quvchilarining ko'pchiligi o'quv kurslarida tayyorlanganligi uchun juda yaxshi bilimga ega. Matematika fani o'qituvchisi darsga kirishdan oldin o'quvchilarning qiziqishlari, qobiliyatlari, talablarini inobatga olgan holda darsga yangi metod, yangicha axborot bilimlarini mustahkamlash uchun qo'shimcha misollar topib darsga tayyorlanadi. Ushbu jarayonda o'qituvchining darsga tayyorgarligining qanday bosqichi namoyon bo'lmoqda?

A) loyihalash

B) tashxis

C) bashoratlash

D) rejalashtirish

Izoh:

qilish, o'quvchilar bilan hamkorlik va ularning muvaffaqiyat qozonishlaridan manfaatdor bo'lishdan iborat.

Barcha darslarda doim amalga oshirilib boriladigan **rivojlantiruvchi talab**larga o'quvchilarda o'quv-o'rganish faoliyati ijobiy sifatlari, qiziqish, ijodiy tashabbuskorlik va faollik shakllantirish hamda rivojlantirish, o'quvchilarning idrok etish imkoniyatlari darajasini o'rganish, hisobga olish, "rivojlanishning yaqin zonasini loyihalashtirish", "o'zib ketish" darajasidagi o'quv mashg'ulotlarini tashkil etish, rivojlanishidagi yangi o'zgarishlarni rag'batlantirish, o'quvchilarning intellektual, emotsional, ijtimoiy rivojlanishlaridagi «sakrash»larni oldindan ko'ra bilish, boshlanayotgan o'zgarishlarni hisobga olish asosida o'quv mashg'ulotlarini operativ qayta qurish kabilar kiradi.

O'qituvchining darsga tayyorgarligi. O'qituvchining darsga tayyorgarligida quyidagi to'rtta bosqich ko'zga tashlanadi: **tashxislash, bashoratlash, loyihalashtirish va rejalashtirish.** Algoritmni amalga oshirish aniq sharoitlarni tashxislash bilan boshlanadi. **Tashxis** didaktik jarayon kechadigan barcha sharoitlarni oydinlashtirish, uning natijalarini belgilashdir. Unda o'quvchilarning imkoniyatlari, ularning faoliyatlari va xulqlari, motivlari, talab va layoqatlari, qiziqish va qobiliyatlari, **bilimdonlik darajasi, o'quv materialining xususiyati**, uning amaliy ahamiyati, **dars tuzilishi, yangi axborotni o'zlashtirish**, mustahkamlash va tizimlashtirish, bilim, **ko'nikma** va malakalarini nazorat qilish hamda tuzatish kabi holatlar namoyon bo'ladi. **Bashoratlash** bo'lajak darsni tashkil etilishining turli varianlarini baholash va ulardan qabul qilingan mezonlarga muvofiq eng ma'qulini tanlab olish. **Loyihalashtirish va rejalashtirish** o'quvchilarning o'quv faoliyatini boshqarish dasturini yaratish bo'lib, u darsga tayyorlanishning yakuniy bosqichi hisoblanadi. Loyiha (boshqarish dasturi) qisqa va aniq, erkin tuzilgan, pedagog o'zi uchun boshqarish jarayoni muhim vaziyatlari (kimdan va qachon so'rash, qayerda mavzuni kiritish, mashg'ulot keyingi bosqichiga qanday o'tish, oldindan ko'zda tutilmagan qiyinchiliklar yuzaga kelganida jarayonni qaysi sxema bo'yicha qayta o'zgartirish)ni belgilab olishga imkon beruvchi hujjatdir.

2. O'qituvchi yaqinda ochiq dars tashkil qilishi kerak. U o'tadigan ochiq darsi uchun turli xil g'oya va farazlarni o'ylab qo'ydi. Bu darlardan keyingi natijalar haqida ham bosh qotirdi va ulan ichidan eng ma'qulini tanlab oldi. Quyida o'qituvchining darsga tayyorgarligining qaysi bosqichi namoyon bo'lmoqda?

- A) rejalashtirish
B) bashoratlash
C) tashxis
D) loyihalash

Izoh:

шароитларни ойдинлаштиради, унинг натижаларини белгилайди. Ўқитувчининг ташхислашида ўқувчиларнинг билимларни ўзлаштириш имкониятлари, уларнинг фаолиятлари ва хулқлари, мотивлари, талаб ва лаёқатлари, қизиқиш

56

MUXTASAR QO`LLANMA ANORA MANKAMOVA GURUHI UCHUN

ва қобилиятлари, билимдонлик даражаси, билим, кўникма ва малакаларини назорат қилиш ҳамда тузатиш каби ҳолатлар намоён бўлади.

- **БАШОРАТЛАШ** ўқитувчи томонидан бўлажак дарсни самарали ташкил этилишининг турли вариантларини танлаб олиб баҳолаш ва қабул қилинган мезонларга мувофиқ дарсни ташкил этишнинг энг маъқул вариантини танлаб олиш ва қўллашдир.

- **ЛОЙИҲАЛАШТИРИШ** (режалаштириш) ўқувчиларнинг ўқув фаолиятини бошқариш дастурини яратиш бўлиб, у дарсга тайёрланишнинг якуний босқичи ҳисобланади. Лойиҳа (бошқариш дастури) қисқа ва аниқ, эркин тузилган, ўқитувчи ўзи учун бошқариш жараёни (кимдан ва қачон сўраш, қаерда мавзунини киритиш, машғулот кейинги босқичига қандай ўтиш)ни белгилаб олишга имконият берувчи фаолиятдир.

3. Moslashtiring

1. Induksiya

2 deduksiya

3 Anologiya

a) xususiydan umumiygaga qarab turish xususiy xulosalardan umumiy xulosalar chiqarish

b) Umumiydan xususiy xulosalar chiqarish

c)xususiy xulosalardan xususiy xulosalar chiqarish

A) 1-a, 2-b, 3-c

B) 1-b, 2-a, 3-c

C) 1-c, 2-b, 3-a

D) 1-a, 2-c, 3-b

4. O'qituvchi o'quvchiga "Otamdan qolgan dalalar" romanini o'qib bo'lgach, voqealarni real hayot bilan bog'lash topshirig'ini berdi. Bu holatda o'qituvchi qanday o'qitish usulidan foydalangan?

A) Didaktik o'qitish

B) Amaliy o'qitish

C) Interfaol o'qitish

D) Nazariy o'qitish

Izoh:

Amaliy o'qitish — bu o'quvchilarga o'z bilim va ko'nikmalarini amalda qo'llash imkonini beradigan o'qitish usulidir. Amaliy o'qitish jarayonida o'quvchilar nazariy bilimlarni o'zlashtirishdan tashqari, ularni real hayotda yoki praktika mashg'ulotlarida qo'llashni o'rganadilar. Bu turdagi o'qitish, asosan, ma'lum bir soha yoki kasb bo'yicha zarur bo'lgan amaliy tajribani shakllantirishga qaratilgan.

5. Ona-tili fani o'qituvchisi Dilmurod aka darsda o'quvchilar zerikib qolayotganini sezdi. U bolalarni darsga bo'lgan qiziqishlarini qayta uyg'otish uchun turli kompyuter texnologiyalardan foydalandi. Bu orqali o'quvchilarning faolligiga erisha oldi. Bunday holatda o'qituvchi kasbiy kompetentlikning qaysi mehnat harakatini bajargan hisoblanadi?

A) Davlat ta'lim standartlari va o'quv dasturlarining maqsadlariga muvofiq o'quv rejalarini ishlab chiqish

B) O'quvchilarning ehtiyojlari va qiziqishlaridan kelib chiqib o'quv dasturini moslashtirish

C) O'z faoliyatini fanlararo kompetensiyalar predmetining korrelyatsiya va integratsiya tamoyillarini inobatga olgan holdarejalashtirish

D) O'quvchilarning bilimini baholash natijasida olingan ma'lumotlarni inobatga olgan holda rejalarini muvofiqlashtirish

6. O'qituvchi mustaqil fikrlab darslar uchun mustaqil qarorlar qabul qila oladi. U ijtimoiy munosabatlarda ham juda faol qatnasha oladi. Quyida o'qituvchi faoliyatida kasb standartining qaysi sohasi namoyon bo'lmoqda?

A) Ta'lim samaradorligini oshirish

B) O'quv jarayonini rejalashtirish

C) Xavfsiz rivojlantiruvchi ta'lim muhitini yaratish

D) Tarbiyaviy faoliyatni tashkil etish

7. Blum taksonomiyasida tafakkurning yuqori darajasi bo'lib unda o'quvchi ijodiy ish bajaradi, biror tajriba o'tkazish rejasini tuzadi, bir necha sohalaridagi bilimlardan foydalanadi. Ayrim materiallar asosida butunning, yaxlitning obrazini, ko'rinishini yaratadi. Bu Blum taksonomiyasining qaysi bosqichiga tegishli?

A) BILISH

B) SINTEZ

C) QO'LLASH

D) TAHLIL QILISH

8. O'qituvchi doskaga bolaning etigini yechayotganining rasmini chizdi. O'qituvchi qanday metoddan foydalandi?

A) Illyustrativ metod

- B) Amaliy metod
- C) Soʻzli metod
- D) Muammoli metod

Izoh:

Illyustrativ metod — bu taʼlimda tushunchalarni koʻrgazmali vositalar yoki tasvirlar orqali tushuntirish usulidir. Oʻqituvchi doskaga rasm chizish orqali bolaga etikning qanday kechayotgani haqida vizual (koʻrgazmali) tasavvur beradi. Bu metod bolalarning tasavvurini kuchaytiradi va mavzuni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Shu sababli, bu holatda illyustrativ metod qoʻllanilgan hisoblanadi.

9. Oʻqituvchi har dars oxirida darsda qilgan xatolarini yozib oladi va manbalardan koʻrib, ularni mustahkamlab boradi. U qanday yoʻl tutmoqda?

- A) Passiv oʻquvchi boʻlish yoʻlini
- B) Oʻz-oʻzini nazorat qilish yoʻlini**
- C) Ustozga bogʻlanib qolish yoʻlini
- D) Xatolarni eʼtiborsiz qoldirish yoʻlini

10. 1. Oʻzining taʼlim faoliyatini (kuchli va zaif tomonlarini) yetarlicha baholash va kasbiy rivojlanish ehtiyojlarini belgilay olish
2. Oʻzining ish amaliyotida kerakli oʻzgarishlarni amalga oshirish
Quyidagi mehnat harakatlari kasb standartining qaysi sohasiga tegishli ?

- A) Taʼlim samaradorligini oshirish
- B) Oʻz-oʻzini rivojlantirish va kasbiy oʻsish**
- C) Tarbiyaviy faoliyatni tashkil etish
- D) Oʻquv jarayonini rejalashtirish

11. Moslashtiring.

1. Oʻquv jarayonini rejalashtirish

2. Taʼlim samaradorligini oshirish

a) Oʻquvchilarning taʼlimiy maqsadlari va yosh xususiyatlariga mos keladigan oʻqitish usullari va yondashuvlarini tanlash Oʻqitishning faol usullaridan foydalanish (frontal taʼlim ustun boʻla olmaydi)

b) Darsning maqsadlari, oʻquvchilarning yosh xususiyatlari va oʻzlashtirishiga mos keladigan dars shakllari va usullarini rejalashtirish. Tegishli oʻquv, namoyish va tarqatma materiallardan foydalanishni rejalashtirish.

- A) 1-a, 2-b
- B) 1-b, 2-a

Ona tili fani oʻqituvchisi AKT texnologiyalaridan foydalanishni yaxshi oʻrgangan . Shu sababli darslarida hamisha internet manbalarida unumli foydalanadi. Quyida oʻqituvchi faoliyatida kasb standartining qaysi sohasi namoyon boʻlmoqda?

- A) Oʻquv jarayonini rejalashtirish
- B) Taʼlim samaradorligini oshirish**

- C) Tarbiyaviy faoliyatni tashkil etish
- D) O'z-o'zini rivojlantirish

12. Darsni rejalashtirish va tayyorlashda o'qituvchi qo'yilgan maqsadlarga va o'quv materialining mazmuniga muvofiq o'qitishning eng samarali usullari, vositalari va uslublarining birikmasini tanlaydi . Bu "O'quv jarayonini rejalashtirish" kompetensiya sohasining qaysi mehnat harakatiga kiradi?

- A) Tegishli o'quv, namoyish va tarqatma materiallardan foydalanishni rejalashtirish
- B) Dars jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalari integratsiyasini rejalashtirish
- C) O'quvchilar bilimni baholash natijasini inobatga olgan holda , darsning aniq va o'lchamli maqsad va vazifalarini aniqlab dars rejasini ishlab chiqish
- D) Darsning maqsadlari , o'quvchilarning yosh xususiyatlari va o'zlashtirishiga mos keladigan dars shakllari va usullarini rejalashtirish**

13. O'qituvchi maxsus ta'lim ehtiyojlariga ,qobiliyati yuqori darajali o'quvchilar,jismoniy imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun farqli o'qitish yondashuvlaridan foydalanishi va baholashi "O'quv jarayonini rejalashtirish" kompetensiya sohasining qaysi mehnat harakatiga kiradi?

- A) O'z faoliyatini fanlararo kompetensiyalar predmetining korrelyatsiya va integratsiya tamoyillarini inobatga olgan holda rejalashtirish
- B) O'quvchilarning ehtiyojlari va qiziqishlaridan kelib chiqib o'quv dasturini moslashtirish**
- C) Davlat ta'lim standartlari va o'quv dasturlarining maqsadlariga muvofiq o'quv rejalari ishlab chiqish
- D) Darsning maqsadlari o'quvchilarning yosh xususiyatlari va o'zlashtirishiga mos keladigan dars shakllari va usullarini rejalashtirish

14. O'qituvchi global isish bo'yicha munozarani rejalashtirayotganda geografiya , fizika , biologiya va fuqarolik ta'limi bo'yicha bilimlarni birlashtirdi . Ushbu o'rinda o'qituvchi " O'quv jarayonini rejalashtirish" kompetensiya sohasining qaysi mehnat harakatini amalga oshirdi ?

- A) O'qituvchi faoliyatini davlat standartlari va o'quv dasturi doirasida rejalashtirdi
- B) O'quvchilarning ehtiyojlari va qiziqishlaridan kelib chiqib o'quv dasturini moslashtirish
- C) O'z faoliyatini fanlararo korrelyatsiya va integratsiya tamoyillarini inobatga olgan holda rejalashtirish**
- D) O'qituvchi o'quv dasturiga muvofiq o'quv - uslubiy majmuasini ishlab chiqadi

15. O'qituvchi darsning boshida aniq va tushunarli tarzda dars maqsadini bayon qiladi. Eng muhimi nimaligini , baholashda nimaga e'tibor berishini tushuntiradi . Bunda o'qituvchi " Ta'lim samaradorligini ta'minlash" kompetensiya sohasiga oid qaysi mehnat harakatini amalga oshiradi?

- A) Dars maqsadlari asosida o'quvchilar uchun erishimli vazifalarni belgilaydi**
- B) Ta'lim jarayonini qo'llab quvvatlash va ta'limiy muammolarni hal qilishda AKT dan foydalanish
- C) O'quvchilar bilimni baholash natijasida olingan ma'lumotlar asosida darsni tashkil etish va ta'lim berishdagi yondashuvlarning samaradorligini tahlil qilish
- D) O'quvchilarning jamoaviy va loyihaviy ishlarini tashkil etish

16. Geografiya o'qituvchisi Sanobar opa dars rejasida o'quvchilarning tayyorgarlik darajasini, salohiyatini , mustaqilligini inobatga oldi. Dars rejasiga xattoki mayda qadamlarni ham kiritdi . Dars davomida bir daqiqa ham yo'qotmaslik uchun tayyor qo'shimcha materiallar tayyorlab oldi. Bunda o'qituvchi " Ta'lim samaradorligini oshirish" kompetensiya sohasiga oid qaysi mehnat harakatini amalga oshiradi?

- A) Dars maqsadlari asosida erishimli vazifalar belgilandi
- B) Ta'lim jarayonini qo'llab quvvatlash va ta'limiy muammolarni hal qilishda AKT dan foydalandi
- C) Darsda vaqtdan oqilona foydalandi**
- D) O'quvchilar bilimini baholash natijasida olingan ma'lumotlar asosida darsni tashkil etish va ta'lim berishdagi yondashuvlarning samaradorligini tahlil qildi

17. Bu baholash turida biror bir davrda o'rganilgan material qanchalik o'zlashtirilganligi aniqlanadi . U kurs yoki dasturning samaradorligini baholashga , o'zlashtirishni tekshirishga mo'ljallangan

A) Summativ baholash

- B) Diagnostik baholash
- C) Formativ baholash
- D) Umumiy baholash

18. O'qituvchi test ishlab chiqishda ma'lum malakalar shakllanganligini tekshirishga imkon beruvchi vazifalar bergan . O'quvchilar ma'lum malakani tekshiruvchi vazifani o'quvchilar o'zlashtira olmasa bu masakada keyin yana qanday ishlashni rejalashtirishi zarur.

Bunda o'qituvchi kasb standartining qaysi kompetensiya sohasiga oid mehnat harakatini amalga oshiradi?

A) O'zlashtirishni baholash va qayta aloqani taqdim etish

- B) O'quv jarayonini rejalashtirish
- C) Ta'lim samaradorligini oshirish
- D) Tarbiyaviy faoliyatni tashkil etish